KEUSOTE
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue

Liikkumista tukevien palvelujen (SHL ja VPL) myöntämisen perusteet

Soveltamisohje voimassa ~~1.2.2025~~ 1.11.2026 alkaen Keski-Uudenmaan hyvinvointialue

Hyväksytty Keski-Uudenmaan ikääntyneiden ja vammaisten lautakunnassa ~~22.1.2025 § 4~~ 18.11.2026 § ?

Sote ihmisen kokoiseksi.

Sisällys

JOHDANTO 4

1 LIIKKUMISTA TUKEVAT PALVELUT JA PALVELUJEN ASIAKKAAT 4

2 SOSIAALIHUOLTOLAIN MUKAISTEN LIIKKUMISTA TUKEVIEN PALVELUJEN MYÖNTÄMINEN

JOHDANTO 4

1 LIIKKUMISTA TUKEVAT PALVELUT JA 4

PALVELUJEN ASIAKKAAT 4

2 SOSIAALIHUOLTOLAIN MUKAISTEN 5

LIIKKUMISTA TUKEVIEN PALVELUJEN MYÖNTÄMINEN 5

~~2.1 Oikeus sosiaalihuoltolain mukaisiin liikkumista tukeviin~~ 5

~~palveluihin~~ 2.1 Sosiaalihuoltolain mukaiset liikkumisen tuen palvelut 5

~~2.2 Sosiaalihuoltolain perusteella myönnettävien liikkumista~~ 6

~~tukevien palvelujen taloudellinen tarveharkinta~~ 2.2 Taloudellinen tarveharkinta 6

2.3 Sosiaalihuoltolain mukaisten liikkumista tukevien palvelujen 8

toteuttamistavat 8

2.3.1 Julkisten liikennevälineiden käytön ohjaus ja ohjattu harjoittelu 9

2.3.2 Ryhmäkuljetukset 9

2.3.3 Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu 10

2.3.4 Sosiaalihuoltolain perusteella myönnettävien matkojen määrä 10

2.3.5 Sosiaalihuoltolain perusteella myönnettävien matkojen matkustusalue 11

2.3.6 Rintamaveteraaneja ja sotainvalideja koskevat poikkeukset 11

3 VAMMAISPALVELULAIN MUKAISET 12

LIIKKUMISTA TUKEVAT PALVELUT 12

3.1 Oikeus vammaispalvelulain mukaisiin liikkumisen tuen 12

palveluihin 12

3.2 Vammaispalvelulain mukaisen liikkumisen tuen 13

toteuttamistavat, määrä ja laajuus 13

3.2.1 Liikkumisen tuen määrä 14

3.2.2 Välttämättömät työhön ja opiskeluun liittyvät matkat 16

3.2.3 Toiminnallinen lähikunta ja oman elämän kannalta merkittävä kunta 17

4 KULJETUSPALVELUUN LIITTYVIEN 18

LISÄPALVELUJEN MYÖNTÄMINEN 18

4.1 Oikeus sosiaalihuoltolain tai vammaispalvelulain mukaiseen kuljetuspalveluun liittyviin lisäpalveluihin 18
4.2.1 Taksin kuljettajan antama saattamisapu 18
4.2.2 Erikoisvarustellut autot 19
4.2.3 Portaissa avustaminen 19
4.2.4 Yksinmatkustusoikeus 19
4.2.5 Vakiotaksioikeus 20
4.2.6 Taksinkuljettajan antama avustaminen matkaketjussa 20
4.2.7 Vammaispalvelulain mukainen saattajapalvelu 21
5 KULJETUSPALVELUMATKOJEN 21
KÄYTTÄMINEN JA TILAAMINEN 21
5.1 Yhdensuuntainen matka 21
5.2 Oikeus pysähdykseen 22
5.3 Kuljetuspalvelumatkojen omavastuuosuuden periminen 22
5.4 Muut mukana matkustavat henkilöt ja matkatavarat 23
5.6 Kuljetuspalvelumatkan tilaaminen 23
5.7 Kuljetuspalvelumatkojen yhdistely 24
5.8 Kuljetuspalvelumatkan peruuttaminen 25
5.9 Palvelujen käyttämistä koskevien ohjeiden noudattaminen 25
6 PALVELUN HAKEMINEN JA 26
PÄÄTÖKSENTEKO 26
6.1 Palvelun hakeminen 26
6.2 Palvelutarpeen arviointi 27
6.3 Päätös palvelusta 27
6.5 Palvelupäätösten muuttaminen ja lakkauttaminen 28
Ohjeisiin liittyvää lainsäädäntöä 29
3 4
3.1 Oikeus sosiaalihuoltolain mukaisiin liikkumista tukeviin palveluihin 4
3.2 Sosiaalihuoltolain perusteella myönnettävien liikkumista tukevien palvelujen taloudellinen tarveharkinta 5
3.3 Sosiaalihuoltolain mukaisten liikkumista tukevien palvelujen toteuttamistavat 6
3.3.1 Julkisten liikennevälineiden käytön ohjaus ja ohjattu harjoittelu 6
3.3.2 Ryhmäkuljetukset 6
3.3.3 Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu 7

3.3.4 Sosiaalihuoltolain perusteella myönnettävien matkojen määrä 7
3.3.5 Sosiaalihuoltolain perusteella myönnettävien matkojen matkustusalue 7
3.3.6 Rintamaveteraaneja ja sotainvalideja koskevat poikkeukset 8
4 VAMMAISPALVELULAIN MUKAISET LIIKKUMISTA TUKEVAT PALVELUT 8
4.1 Oikeus vammaispalvelulain mukaisiin liikkumisen tuen palveluihin 8
4.2 Vammaispalvelulain mukaisen liikkumisen tuen toteuttamistavat, määrä ja laajuus .9
3.2.2 Välttämättömät työhön ja opiskeluun liittyvät matkat 11
3.2.3 Toiminnallinen lähikunta ja oman elämän kannalta merkittävä kunta 12
5 KULJETUSPALVELUUN LIITTYVIEN LISÄPALVELUJEN MYÖNTÄMINEN 13
5.1 Oikeus sosiaalihuoltolain tai vammaispalvelulain mukaiseen kuljetuspalveluun liittyviin lisäpalveluihin 13
4.2.1 Taksin kuljettajan antama saattamisapu 13
4.2.2 Erikoisvarustellut autot 13
4.2.3 Portaissa avustaminen 14
4.2.4 Yksinmatkustusoikeus 14
4.2.5 Vakiotaksioikeus 14
4.2.6 Taksinkuljettajan antama avustaminen matkaketjussa 15
4.2.7 Vammaispalvelulain mukainen saattajapalvelu 15
6 KULJETUSPALVELUMATKOJEN KÄYTTÄMINEN JA TILAAMINEN 16
6.1 Yhdensuuntainen matka 16
6.2 Oikeus pysähdykseen 16
6.3 Kuljetuspalvelumatkojen omavastuuosuuden periminen 16
6.4 Muut mukana matkustavat henkilöt ja matkatavarat 17
5.6 Kuljetuspalvelumatkan tilaaminen 17
5.7 Kuljetuspalvelumatkojen yhdistely 18
5.8 Kuljetuspalvelumatkan peruuttaminen 19
5.9 Palvelujen käyttämistä koskevien ohjeiden noudattaminen 19
7 PALVELUN HAKEMINEN JA PÄÄTÖKSENTEKO 20
7.1 Palvelun hakeminen 20
7.2 Palvelutarpeen arviointi 20
7.3 Päätös palvelusta 21
6.5 Palvelupäätösten muuttaminen ja lakkauttaminen 21
Ohjeisiin liittyvää lainsäädäntöä 23
- Vammaispalvelulaki 675/2023 23

JOHDANTO

Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen sosiaalipalveluissa myönnetään sekä sosiaalihuoltolain että vammaispalvelulain mukaisia liikkumista tukevia palveluja. Tässä ohjeessa määritetään molempien lakien mukaisten palvelujen myöntämisen, toteuttamisen ja käyttämisen käytännöt.

1 LIIKKUMISTA TUKEVAT PALVELUT JA PALVELUJEN ASIAKKAAT

Liikkumista tukevien palvelujen myöntämisen perusteissa kuvattujen palvelujen myöntäminen perustuu asiakkaalle tehtyyn palvelutarpeen arviointiin, jossa tarkoituksena on arvioida asiakkaan oikeus palveluun ja tämän jälkeen asiakkaalle soveltuva palvelun toteuttamistapa, palvelun määrä, laajuus, kuljetuspalveluun liittyvät lisäpalvelut ja muut vastaavat. Lisäpalvelujen myöntämisen tarkoitus on, että asiakas voi niiden avulla yhdenvertaisesti käyttää hänelle myönnettyä kuljetuspalvelua.

Liikkumista tukevia palveluja järjestetään henkilöille, joiden kotikunta on Hyvinkää, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen tai Tuusula. Tämän ohjeen mukaiset kuljetuspalvelumatkojen tilauskäytännöt ja lisäpalvelut koskevat edellä mainittuja henkilöitä. Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen kilpailuttamia kuljetuspalveluja hyödynnetään ensisijaisesti myös asiakkaan asuessa toisella hyvinvointialueella.

2 SOSIAALIHUOLTOLAIN MUKAISTEN LIIKKUMISTA TUKEVIEN PALVELUJEN MYÖNTÄMINEN

~~2.1 Oikeus sosiaalihuoltolain mukaisiin liikkumista tukeviin palveluihin~~ 2.1 Sosiaalihuoltolain mukaiset liikkumisen tuen palvelut

Sosiaalihuoltolain 23 §:n mukaiset liikkumista tukevat palvelut on tarkoitettu jokapäiväiseen elämään kuuluvien asioiden hoitamista varten. ~~Palvelulla edistetään ja ylläpidetään hyvinvointia sekä torjutaan eriarvoisuutta ja syrjäytymistä. Palvelu tukee osaltaan erityisesti ikääntyneiden henkilöiden suoriutumista ja omatoimisuutta, osallisuutta yhteiskuntaan sekä mahdollistaa kotona asumista. Liikkumista tukevat palvelut järjestetään asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.~~ Sosiaalihuoltolain mukaisten liikkumista tukevien palveluiden ensisijaisena tarkoituksena on tukea kotona asumista ja edistää asiakkaan itsenäistä selviytymistä välttämättömien jokapäiväiseen elämään kuuluvien asioiden hoitamisessa, kuten kaupassa ja apteekissa asioinnissa.

~~Henkilön oikeus **sosiaalihuoltolain** mukaiseen liikkumista tukevaan palveluun edellyttää, että:~~

- ~~henkilö ei saa liikkumiseen tukea muiden säädösten nojalla (esim. Kelan korvaukset) ja~~
- ~~henkilö ei kykene käyttämään julkisia liikennevälineitä, kutsuohjattua joukkoliikennettä tai palvelulinjoja itsenäisesti alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn perusteella.~~

~~Pelkästään julkisen liikenteen puuttuminen ilman liikkumista vaikeuttavia toimintarajoitteita ei oikeuta saamaan liikkumista tukevia palveluja.~~

~~Hyvinvointialue järjestää sosiaalihuoltolain mukaisia liikkumista tukevia palveluja kyseiselle vuodella varattujen määrärahojen puitteissa.~~

SHL-liikkumisen tukea voidaan myöntää, mikäli:

- henkilön toimintakyky on pitkäaikaisesti (oletettu kesto useamman kuukauden verran) alentunut sairauksista, vammasta ja/tai ikääntymisestä johtuen
- henkilö ei kykene käyttämään julkisia liikennevälineitä tai palvelulinjoja itsenäisesti tai saattajan avulla alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn perusteella
- henkilöllä ei ole auton käyttömahdollisuutta, eikä lähellä asuvilla sukulaisilla tai ystävillä ole mahdollisuutta tarjota kuljetusapua
- henkilö tarvitsee välttämättä palvelua asioimisen tai muun jokapäiväiseen elämään kuuluvan tarpeen vuoksi
- määritelty tulo- ja varallisuusraja alittuu
- henkilö ei saa kulkemiseen tukea muiden säädösten nojalla
- kokonaisharkinta niin edellyttää

SHL-liikkumisen tukea ei myönnetä:

- jos taloudessa on auto ja henkilön välttämättömät kuljetukset pystytään näin hoitamaan
- jos hakijalla ei ole julkisen liikenteen käyttöä estäviä liikkumista vaikeuttavia toimintarajoitteita, vaan palvelun tarve johtuu vain julkisen liikenteen puuttumisesta
- terveydenhuollon, kuntoutuksen tai sairaanhoidon matkoihin, joihin on mahdollista saada Kelan matkakorvausta tai korvausta vakuutusyhtiöltä

Myös vammaisen henkilön liikkumisen tuki järjestetään ensisijaisesti sosiaalihuoltolain nojalla, mikäli palvelu arvioidaan vammaisen henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivaksi ja riittäväksi.

Asiakkaalle voidaan myöntää sosiaalihuoltolain nojalla oikeus kuljetuspalvelumatkoihin taksilla, esteettömällä autolla tai muulla soveltuvalla ajoneuvolla. Sosiaalihuoltolain mukaista kuljetuspalvelua saavalle asiakkaalle voidaan tarvittaessa myöntää myös myöhemmin tässä ohjeessa määriteltyjä lisäpalveluja.

~~2.2 Sosiaalihuoltolain perusteella myönnettävien liikkumista tukevien palvelujen taloudellinen tarveharkinta~~ 2.2 Taloudellinen tarveharkinta

~~Sosiaalihuoltolain mukaisissa liikkumista tukevissa palveluissa noudatetaan taloudellista tarveharkintaa ja hyvinvointialueen vuosittain asiakasmaksujen yhteydessä vahvistamia tulo- ja varallisuusrajoja.~~

~~Yksin asuvan hakijan tulot ja käteisvarallisuus (eli talletukset, osakkeet ja rahastot), tai~~

~~jos hakija asuu yhteistaloudessa avio- tai avopuolison kanssa, hakijan ja puolison yhteiset tulot ja käteisvarallisuus eivät saa pääsääntöisesti ylittää tulo- ja varallisuusrajoja, kuljetuspalvelun myöntämiseksi. Viranhaltija huomioi asiakkaan yksilöllisen kokonaistilanteen päätöstä tehdessään. Tuloina huomioidaan (brutto):~~

- ~~palvelunkäyttäjän ja hänen kanssaan yhteistaloudessa elävän (avio- tai avoliitto) henkilön veronalaiset ja verosta vapaat tulot ennen verojen vähentämistä~~
- ~~ansio- ja pääomatulot~~
- ~~metsätulo~~

~~Tuloina ei huomioida seuraavia etuuksia ja avustuksia:~~

~~asumistuki, omaishoidon tuki, eläkkeensaajan hoitotuki, vammaistuki, sotilasavustus, rintamalisä, tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavat sairaanhoito- ja tutkimuskulut, opintoraha, aikuisopintoraha, opintotuen asumislisä, toimeentulotukena maksettava toimintaraha ja matkakorvaus, kuntoutusrahalain mukainen ylläpitokorvaus, opintojen johdosta suoritettavat apurahat ja muut vastaavat avustukset, perhehoidon kustannusten korvaukset, lasten kotihoidon tuki, lapsilisä, lapsen hoitotuki, lapsikorotus, elatusapu tai elatustuki, eläkkeisiin ja niihin verrattaviin tuloihin sisältyvät huollettavista aiheutuvat korotukset, syytinki.~~

Hyvinvointialue järjestää sosiaalihuoltolain mukaisia liikkumista tukevia palveluja kyseiselle vuodella varattujen määrärahojen puitteissa. Palvelu kohdennetaan ensisijaisesti henkilöille, joilla on pitkäaikainen toimintakyvyn alenema ja joille välttämättömien asiointimatkojen kustannukset vaarantavat säännöllisen toimeentulon. Sosiaalihuoltolain mukaisissa liikkumista tukevissa palveluissa noudatetaan taloudellista tarveharkintaa ja hyvinvointialueen vuosittain asiakasmaksujen yhteydessä vahvistamia tulo- ja varallisuusrajoja.

Tuloina ja varallisuutena huomioidaan bruttotulot, pankkitalletukset ja mahdollinen muu omaisuus. Tuloina ei huomioida asumistukia, omaishoidon tukea, eläkkeensaajan hoitotukea, lapsilisää, elatusapua/-tukea eikä vammaistukia. Varallisuutena ei huomioida omassa käytössä olevaa vakinaista asuntoa, siihen liittyvää tonttia ja niihin liittyvää tavanomaista koti-irtaimistoa.

Hakijan tulot ja käteisvarallisuus (eli talletukset, osakkeet ja rahastot) eivät saa pääsääntöisesti ylittää tulo- ja varallisuusrajoja. Viranhaltija huomioi asiakkaan yksilöllisen kokonaistilanteen päätöstä tehdessään. Tulo- ja varallisuusrajoista poikkeamista voidaan harkita, mikäli palvelun myöntämisellä voidaan järjestää asiakkaan palvelukokonaisuus tarkoituksenmukaisimmalla tai kustannuksiltaan järkevimmällä tavalla ja kuljetuspalvelu on asiakkaalle välttämätön. Varallisuusrajan osalta voidaan käyttää harkintaa enintään Kelan asumistuen varallisuusrajoihin saakka (v.2026 yhden aikuisen ruokakunnassa 10 000 euroa ja kahden tai useamman aikuisen ruokakunnassa 20 000 euroa). Alaikäisten ja opiskelumatkojen osalta ei sovelleta tulo- ja omaisuusrajoja, vaan palvelun myöntäminen perustuu yksilö- /perhekohtaiseen tarveharkintaan.

~~Mikäli hyvinvointialue perii asiakkaalta pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksukyvyn mukaisen kuukausimaksun ja asiakkaan käyttöön jää vain minimikäyttövara, voidaan bruttotulot jättää harkinnalla huomioimatta.~~

Mikäli asiakas asuu asumismuodossa, jossa hän maksaa asumisesta ja palvelusta tulojensa mukaan niin, että hänelle jää vain minimikäyttövara, voidaan bruttotulot jättää harkinnalla huomioimatta. Tällöinkin huomioidaan kuitenkin varallisuusrajan ylittyminen.

2.3 Sosiaalihuoltolain mukaisten liikkumista tukevien palvelujen toteuttamistavat

Liikkumista tukevia palveluja järjestetään henkilöille, jotka eivät kykene itsenäisesti käyttämään julkisia liikennevälineitä sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan sairauden takia ja jotka tarvitsevat palvelua asioimisen tai muun jokapäiväiseen elämään kuuluvan tarpeen vuoksi (SHL 23 § 2). Sosiaalihuoltolain mukaisen liikkumista tukevan palvelun toteuttamistapaa arvioitaessa on otettava huomioon asiakkaan asiakassuunnitelmaan kirjattu liikkumisen tuen tarve, muut käytettävissä olevat palvelut ja toimintaympäristön esteettömyys. Liikkumisen tuen

toteuttamistapa on kirjattava perusteluineen asiakkaalle tehtävään kuljetuspalvelupäätökseen. Liikkumista tukeva palvelu voidaan toteuttaa yhdellä toteuttamistavalla tai eri toteuttamistapojen yhdistelmillä.

2.3.1 Julkisten liikennevälineiden käytön ohjaus ja ohjattu harjoittelu

Asiakkaalle, joka tarvitsee ohjausta tai ohjattua harjoittelua voidakseen käyttää julkista tai kutsuohjattua joukkoliikennettä, voidaan järjestää sosiaalihuoltolain mukaisesti ohjausta ja harjoittelua hyvinvointialueen asiakkaan yksilölliseen tarpeeseen perustuen.

Palvelu on järjestettävissä myös vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua hakevalle tai saavalle asiakkaalle. Palvelulinjan reittien varrella asuvien osalta arvioidaan hakijakohtaisesti hakijan mahdollisuus käyttää ensisijaisena vaihtoehtona palvelulinjaa. Asiakkaan palvelutarpeen arvioimisen yhteydessä voidaan suorittaa asiakkaan kanssa koematka julkisella joukkoliikenteellä, mikäli tämä katsotaan hakemuksen käsittelyn kannalta tarpeelliseksi.

2.3.2 Ryhmäkuljetukset

Palvelulinjakyytien käyttäminen asiakkaan liikkumisessa on ensisijainen vaihtoehto silloin, kun niillä voidaan vastata asiakkaan yksilöllisiin liikkumisen tarpeisiin kokonaisuudessaan tai osittain. Liikkumisen tuki voidaan järjestää ryhmäkuljetuksina, jos tämä on mahdollista matkojen toteuttamisen ja asiakkaan yksilöllisten tarpeiden huomioinnin kannalta. Hyvinvointialueen järjestämään päiväaikaiseen toimintaan tai muihin sosiaalipalveluihin liittyvät matkat voidaan toteuttaa ryhmäkuljetuksina, jolloin kuljetuksista tehdään päätös ko. palvelun myöntämisen yhteydessä. Hyvinvointialue voi päättää kuljetusmuodosta, joka voi olla taksikuljetus, yhdistelty kuljetus, ryhmäkuljetus tai kuljetus, jossa hyödynnetään palvelubussilinjoja, tai edellä mainittujen kuljetusmuotojen yhdistelmä.

2.3.3 Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu

Asiakkaalle voidaan myöntää sosiaalihuoltolain nojalla oikeus kuljetuspalvelumatkoihin taksilla, esteettömällä autolla tai muulla soveltuvalla ajoneuvolla tilanteissa, joissa edellä luvuissa 2.3.1.–2.3.2 luetellut tukimuodot eivät ole asiakkaalle soveltuvia tai riittäviä. Lisäksi edellytyksenä on, että asiakkaalla ei ole mahdollisuutta oman auton käyttöön.

Matkoja voi saada asioimisen tai muun jokapäiväiseen elämään kuuluvan tarpeen vuoksi. Palvelua ei voi käyttää sellaisiin terveydenhuollon, kuntoutuksen tai sairaanhoidon matkoihin, joihin on mahdollista saada Kelan matkakorvausta tai korvausta vakuutusyhtiöltä. Sosiaalihuoltolain mukaista kuljetuspalvelua saavalle asiakkaalle voidaan myöntää tarkemmin luvussa 4 kuvattuja lisäpalveluja, kuten avustamispalvelu ja oikeus käyttää esteetöntä autoa.

2.3.4 Sosiaalihuoltolain perusteella myönnettävien matkojen määrä

Sosiaalihuoltolain perusteella myönnettäviä matkoja voidaan myöntää yksilölliseen tarpeeseen perustuen pääsääntöisesti enintään kahdeksan (8) yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa. ~~Sosiaalihuoltolain mukaisessa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa asuvalle voidaan myöntää korkeintaan neljä (4) yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa, koska asumispalveluun sisältyvien palvelujen vuoksi välttämättömien asioimismatkojen tarve on pienempi.~~

Perustellusta ja poikkeuksellisesta syystä matkoja voidaan myöntää yksilöllistä harkintaa käyttäen yllä mainittuja enemmän tilanteessa, jossa matkojen myöntämisellä voidaan järjestää asiakkaan palvelukokonaisuus tarkoituksenmukaisimmalla ja kustannuksiltaan järkevimmällä tavalla.

Sosiaalihuoltolain ympärivuorokautisessa palveluasumisessa asuvalle voidaan myöntää korkeintaan neljä (4) yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa, koska asumispalveluun sisältyvien palvelujen vuoksi välttämättömien asioimismatkojen tarve on vähäisempi. Asiakkaan tarve liikkumista tukeviin palveluihin ja mahdollisten matkojen määrä arvioidaan harkintaa käyttäen erikseen asiakkaan asuessa yhteisöllisessä asumisessa. Myönnettävillä

matkoilla voidaan tällöin tukea asiakkaalle merkityksellisten sosiaalisten suhteiden ylläpitoa. Näissä tilanteissa kuukausittaisten yhdensuuntaisten matkojen määrä on enintään (8) matkaa. Käyttämättä jääviä matkoja ei voi siirtää käytettäväksi myöhemmin.

2.3.5 Sosiaalihuoltolain perusteella myönnettävien matkojen matkustusalue

Sosiaalihuoltolain perusteella myönnettävien matkojen matkustusalue on oman asuinkunnan alue. Perustelluista syistä voidaan viranhaltijan yksilöllisellä harkinnalla määritellä matkoille poikkeava matkustusalue esimerkiksi lähempänä olevan naapurikunnan alueella sijaitsevaan kuntakeskukseen tilanteessa, jossa naapurikunnan kuntakeskus on lähempänä, tai välttämättömiä peruspalveluita ei ole asuinkunnan alueella.

Poikkeava matkustusalue voidaan määritellä myös Keusoten ulkopuolella asumispalveluissa asuvan asiakkaan kohdalla, jos matkojen myöntämisellä voidaan järjestää asiakkaan palvelukokonaisuus tarkoituksenmukaisimmalla ja kustannuksiltaan järkevimmällä tavalla sosiaalihuoltolain mukaisella liikkumisen tuella. Poikkeavan matkustusalueen kohdalla matkan pituus voidaan huomioida myönnettävien matkojen määrässä. Tällöin voidaan myös edellyttää, että henkilö käyttää osaan matkaa esteetöntä julkista joukkoliikennettä.

2.3.6 Rintamaveteraaneja ja sotainvalideja koskevat poikkeukset

Valtiokonttori korvaa rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) ja sotilasvammalain (404/1948) mukaisesti rintamaveteraanien ja sotainvalidien sosiaalihuoltolain nojalla myönnettyjen liikkumista tukevien palvelujen kustannukset hyvinvointialueelle. Jos rintamaveteraani tai sotainvalidi tarvitsee saattajaa asiointi- tai virkistysmatkoilla, saattajan matkakulut voidaan korvata, samoin henkilön puolesta asioiminen.

Valtiokonttorin ohjeistuksen mukaisesti rintamaveteraanilla tarkoitetaan henkilöä, joka asuu Suomessa, on osallistunut vuosien 1939–1945 sotiin ja jolla on rintamasotilastunnus, rintamapalvelustunnus tai rintamatunnus. Sotainvalidilla

tarkoitetaan henkilöä, jonka sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on 10 prosenttia tai enemmän (todettu Valtiokonttorin päätöksellä).

Valtiokonttorin ohjeistuksen mukaisesti rintamaveteraanien ja sotainvalidien sosiaalihuoltolain mukaisten liikkumista tukevien palvelujen myöntämisen osalta noudatetaan seuraavia ehtoja:

- Henkilön tuloja ja varallisuutta ei oteta huomioon liikkumista tukevan palvelun myöntämisessä.
- Matkojen määrää ei ole rajoitettu, vaan niitä on myönnettävä tarpeen mukaan.
- Asiointi- ja virkistysmatkat voivat oman asuinkunnan lisäksi suuntautua naapurikuntien alueelle.
- Asiakkaalta ei peritä matkoista omavastuuosuutta ja ohjauskeskus perii kuljetuspalvelumatkan tilaamisesta vain paikallispuhelumaksun.

3 VAMMAISPALVELULAIN MUKAISET LIIKKUMISTA TUKEVAT PALVELUT

3.1 Oikeus vammaispalvelulain mukaisiin liikkumisen tuen palveluihin

Vammaispalvelulain (28 §) mukaisen liikkumisen tuen myöntämisen edellytyksenä on, että henkilöllä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja hän ei pysty itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Vammaispalvelulain (2 §) mukaan, sitä sovelletaan erityispalveluiden järjestämiseen niille vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen, sosiaalisen tai aisteihin liittyvän toimintarajoitteen johdosta välttämättä apua tai tukea tavanomaisessa elämässä ja muun lain kautta tulevat palvelut eivät ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä.

Mikäli vammaispalvelulaissa määritellyt edellytykset palvelun saamiseksi täyttyvät, on vammaisella henkilöllä subjektiivinen oikeus liikkumisen tukeen, mutta ei sen tiettyyn toteuttamistapaan. Taksikuljetuksina toteutettava kuljetuspalvelu on vain yksi liikkumisen

tuen toteutustavoista, jolloin kuljetuspalveluna järjestetään liikkumismahdollisuus kohtuullisin henkilökohtaisin kustannuksin joukkoliikennettä korvaavana palveluna. Jos vammainen henkilö kykenee esimerkiksi henkilökohtaisen avun avulla käyttämään julkisia joukkoliikennevälineitä, hänellä ei välttämättä ole avustajan kanssa matkustaessaan oikeutta taksimatkaan. Julkisilla joukkoliikennevälineillä tehtävään matkaan käytettävä mahdollisesti pidempi aika pitää ottaa huomioon avustajan tuntitarvetta arvioitaessa.

Vammaista henkilöä tuetaan ensisijaisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä, johon kuuluu kutsu- ja palveluliikenne (SHL 23 §). Liikkumisen tukena ei järjestetä sellaisia matkoja, joiden kustannuksiin henkilö saa korvausta muun lain nojalla. Liikkumisen tuen suhteen on arvioitava myös, voidaanko tuen tarpeeseen vastata jollakin toisella palvelulla. Ensisijaisia ovat myös sosiaalihuoltolain mukaiset liikkumisen tuen palvelut.

Vammainen henkilö voi saada sosiaalihuoltolain perusteella myös julkisen liikenteen käytön ohjausta ja ohjattua harjoittelua, saattajapalvelua sekä ryhmäkuljetuksia, jotka ovat ensisijaisia suhteessa vammaispalvelulain mukaiseen liikkumisen tukeen. Lisäksi vammainen henkilö voi saada itsenäisen liikkumisen ja julkisella joukkoliikenteellä liikkumisen opetteluun vammaispalvelulain 7 §:n mukaista valmennusta.

Liikkumisen tuen tarkoituksena ei ole korvata sellaista puuttuvaa julkista joukkoliikennettä, joka vaikuttaa yleisesti alueen asukkaiden liikkumiseen.

3.2 Vammaispalvelulain mukaisen liikkumisen tuen toteuttamistavat, määrä ja laajuus

Liikkumisen tuki voidaan toteuttaa yhdellä tai useammalla eri toteuttamistavalla. Hyvinvointialueella on oltava käytettävissä liikkumisen tuen toteuttamistavoista vähintään henkilökohtainen apu sekä kuljetuspalvelu ja siihen tarvittaessa liitettävä saattajan apu tai tuki.

Vammaisen henkilön liikkumisen tuki voidaan lisäksi toteuttaa antamalla taloudellisena

tukena henkilön käyttöön auto tai muu hänelle soveltuva kulkuneuvo; myöntämällä auton tai muun kulkuneuvon hankintaan taloudellista tukea tai muulla soveltuvalla tavalla.

Liikkumisen tukea on järjestettävä työ- ja opiskelumatkoihin sekä työllistymistä tukevan toiminnan, työtoiminnan ja muun tavanomaisen elämän matkoihin. (VpL 28 §)

3.2.1 Liikkumisen tuen määrä

Liikkumisen tukea myönnetään asiakkaan tarvitsema määrä silloin, kun matkat liittyvät:

- työssäkäyntiin ja opiskeluun
- sosiaalihuoltolain (710/1982) 27 d ja e §:n mukaiseen työllistymistä tukevaan toimintaan ja työtoimintaan

Alle listattujen vammaispalvelulain mukaisten palvelujen kohdalla arvioidaan, millainen välttämätön yksilöllinen tarve asiakkaalla on liikkumisen tukeen kyseisiin palveluihin liittyen:

- valmennus
- erityinen osallisuuden tuki
- tuettu päätöksenteko
- vaativa moniammatillinen tuki
- lyhytaikainen huolenpito

Ensisijaisesti arvioidaan, onko kulkeminen tai liikkumisen tuki mahdollista järjestää ensisijaisilla järjestämistavoilla. Viimesijaisesti välttämättömät matkat palveluun järjestetään kuljetuspalvelun avulla.

Mikäli kuljetuspalvelua haetaan muihin palveluihin liittyviin kuljetuksiin, kuten omaishoidon vapaisiin liittyviin matkoihin, arvioidaan tilanne yksilöllisesti. Lähtökohtaisesti nämä kuljetukset eivät kuulu vammaispalvelulain mukaiseen liikkumisen tukeen. Ensisijaisesti kuljetuspalvelun tarpeen liittyessä omaishoidon vapaiden järjestämiseen, arvioidaan mahdollisuutta sosiaalihuoltolain mukaiseen kuljetuspalveluun.

Muun tavanomaisen elämän matkoihin liikkumisen tukea järjestetään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa, ellei henkilö hae tätä pienempää määrää matkoja. Lisämatkojen tarve muuhun tavanomaiseen elämään harkitaan vammaisen henkilön yksilöllisen liikkumisen tarpeen mukaan siten, että otetaan huomioon yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä liikkumisen tuen kohtuullisuus.

Matkojen määrää arvioidaan kuitenkin eri tavoin, jos hyvinvointialue on antanut taloudellisena tukena vammaisen henkilön käyttöön auton tai muun kulkuneuvon taikka myöntänyt taloudellista tukea niiden hankintaan. Tällöin vammaisella henkilöllä on oikeus saada muuta liikkumisen tukea vähintään 24 yhdensuuntaista matkaa vuodessa, ellei vammainen henkilö hae tätä pienempää määrää matkoja.

3.2.2 Välttämättömät työhön ja opiskeluun liittyvät matkat

Välttämättömiä työ- ja opiskelumatkoja myönnetään asiakkaan tarpeen mukainen määrä. Välttämättömillä työhön tai opiskeluun liittyvillä matkoilla tarkoitetaan matkoja asunnon ja työ- tai opiskelupaikan välillä. Työssäkäyntialueen mukaiseksi matkaksi voidaan katsoa enintään 80 km yhdensuuntainen matka. Tämä perustuu Lakiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2013), 9 §:n mukaiseen työssäkäyntialueeseen. Myös opiskelumatkojen kohdalla arvioidaan matkan ja kustannusten kohtuullisuutta. Työ- ja opiskelumatkojen laajuutta arvioitaessa on otettava huomioon vammaisen henkilön yhdenvertainen oikeus työntekoon ja opiskeluun sekä vammaisen henkilön yksilöllinen liikkumisen tuen tarve.

Työllä tarkoitetaan työ- tai virkasuhteisen työn lisäksi yritystoimintaa. Työn ei tarvitse turvata henkilön toimeentuloa kokonaisuudessaan, vaan se voi olla myös osa-aikaista. Olennaista on, että vammainen henkilö tekee työtä tai harjoittaa yritystoimintaa säännöllisesti. Työmatkoihin ei ole kuitenkaan oikeutta silloin, kun matkat liittyvät harrastusluonteiseen toimintaan. Liikkumisen tukena ei korvata työtehtäviin liittyviä, työpäivän aikana tehtäviä matkoja. Koska nämä matkat ovat työnantajan määrättävissä, työnantajan tulee korvata niistä aiheutuvat kustannukset. Myös yrittäjä vastaa yritystoiminnassa tehtävien matkojen kustannuksista itse.

Työ- tai opiskelumatka voidaan myös myöntää niin, että osa matkasta tapahtuu julkisella joukkoliikenteellä, esim. taksimatka juna- tai bussiasemalle ja junalla välimatka toisen kunnan alueelle sekä taksimatka takaisin juna- tai bussiasemalta työpaikalle.

Palvelun hakemisen yhteydessä tulee esittää tosite työsuhteesta tai opiskelupaikasta. Työ- tai opiskelumatkoissa palvelun saajan tulee ilmoittaa työ- tai opiskelusuhteessa tapahtuvista muutoksista, jotka liittyvät kuljetustarpeeseen.

Opiskelumatkat myönnetään määräajaksi. Opiskelumatkoina korvataan matkat, jotka liittyvät sellaiseen opiskeluun, joka johtaa tutkinnon tai ammatin saavuttamiseen tai parantaa henkilön mahdollisuuksia työllistyä tai vahvistaa henkilön ammattitaitoa ja tätä kautta lisää hänen työllistymismahdollisuuksiaan. Tällaista opiskelua on myös erityisoppilaitoksissa annettava vammaisten opiskelijoiden valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus. Harrastusluonteinen opiskelu ei oikeuta opiskeluun liittyvien kuljetuspalvelujen saamiseen, mutta näihin asiakkaan on mahdollista hyödyntää kuljetuspalvelun matkoja, mikäli näitä on asiakkaalle myönnetty.

3.2.3 Toiminnallinen lähikunta ja oman elämän kannalta merkittävä kunta

Muita kuin työ- ja opiskelumatkoja voidaan myöntää oman asuinkunnan alueelle, oman asuinkunnan ja toiminnallisten lähikuntien välillä sekä oman asuinkunnan ja oman elämän kannalta merkittävien kuntien välillä. Toiminnallisella lähikunnalla tarkoitetaan lähintä mahdollista kuntaa, josta vammaisen henkilön tarvitsema palvelu on saatavissa. Toiminnallisen lähikunnan määrittelyyn vaikuttaa se, kuinka ihmiset yleensä alueella liikkuvat ja missä he asioivat sekä se, kuinka erilaisia palveluita on saatavissa.

Oman elämän kannalta merkittävällä kunnalla tarkoitetaan kuntaa, jossa vammaisella henkilöllä on tarve käydä toistuvasti perhe- tai ystävyyssuhteen, vapaa-ajanasunnon tai muun vastaavan syyn vuoksi. Silloin, kun on kyse vammaisen henkilön elämän kannalta merkittävään kuntaan tehtävästä matkasta, matkan pituus voidaan huomioida myönnettävien matkojen määrässä. Tällöin voidaan myös edellyttää, että vammainen henkilö käyttää osaan matkaa esteetöntä julkista joukkoliikennettä.

Erityisestä syystä kertaluonteisia muita kuin työ- ja opiskelumatkoja voi hakea myös muiden kuntien alueelle. Näistä matkoista tehdään erillinen päätös yksilöllisen harkinnan perusteella.

Hyvinvointialueella on velvollisuus järjestää kustannuksiltaan kohtuullinen liikkumisen tuki. Kohtuullisuusarviointi tulee tehdä sekä vammaisen henkilön tuen tarpeen että kustannusten näkökulmasta. Yksilöllisessä arvioinnissa otettaan huomioon vammaisen

henkilön yksilöllinen liikkumisen tarve, matkan pituus ja tarkoitus, matkojen määrä ja se, missä paikkakunnan tai alueen asukkaat tavanomaisesti liikkuvat. Vanhassa vammaispalvelulaissa (380/1987) subjektiivinen oikeus oli rajattu koskemaan kohtuullisia kuljetuspalveluita, joten siihen perustuvaa oikeuskäytäntöä voi hyödyntää ohjeellisesti.

4 KULJETUSPALVELUUN LIITTYVIEN LISÄPALVELUJEN MYÖNTÄMINEN

4.1 Oikeus sosiaalihuoltolain tai vammaispalvelulain mukaiseen kuljetuspalveluun liittyviin lisäpalveluihin

Kuljetuspalvelua saavalle asiakkaalle voidaan myöntää lisäpalveluja yksilöllisestä tarpeesta johtuvasta perustellusta syystä, jos asiakas välttämättä tarvitsee lisäpalvelua voidakseen käyttää hänelle myönnettyä kuljetuspalvelua. Tällainen syy voi esimerkiksi olla se, että asiakas tarvitsee matkan yhteydessä avustamista, joka poikkeaa tavanomaisesta kuljetuspalveluun sisältyvästä avustamisesta. Oikeus kirjataan asiakkaan kuljetuspalvelupäätökseen ja asiakastietoihin. Lisäpalvelu voidaan myöntää toistaiseksi voimassa olevana tai määräaikaisena.

Hyvinvointialue voi asiakkaan tarpeesta johtuvasta erityisestä syystä myöntää asiakkaalle kaksinkertaisena avustamispalvelun. Tällainen erityinen syy voi olla esimerkiksi se, että asiakkaan toimintarajoitteesta seuraa tarve huomattavan suurelle tai aikaa vievälle avustamiselle kuljetuspalvelua toteutettaessa.

4.2.1 Taksin kuljettajan antama saattamisapu

Asiakkaalle voidaan myöntää oikeus taksin kuljettajan saattajapalveluun, jos hän vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee saattamisapua ja hänellä ei ole matkalla omaa saattajaa. Tällöin kuljettaja noutaa asiakkaan sisältä lähtöosoitteesta ja saattaa perille kohteen sisälle asti. Palvelu ei sisällä muuta avustamista.

4.2.2 Erikoisvarustellut autot

Asiakkaalle voidaan myöntää oikeus käyttää invataksia, jos hän matkustaa pyörätuolissa tai ei muusta syystä pysty nousemaan henkilöautotaksiin. Esteettömän auton käyttöön sisältyy, että taksinkuljettaja noutaa asiakkaan sisältä lähtöosoitteesta ja saattaa hänet perille kohteen sisälle. Asiakkaalle voidaan myöntää erityiseen tarpeeseen liittyvistä perustelluista syistä oikeus käyttää myös muuta erityistä ajoneuvoa, kuten paaritaksia tai henkilöautoa.

4.2.3 Portaissa avustaminen

Portaissa avustaminen tarkoittaa pyörätuolissa olevan asiakkaan avustamista portaissa käsivoimin tai porraskiipijän avulla. Asiakkaalle voidaan antaa oikeus porrasvetoapuun, jos hän istuu pyörätuolissa ja kotoa pääsy vaatii vähintään neljän yhtäjaksoisen porrasaskelman nousemista porrasvetoapuna. Taksinkuljettaja huolehtii porrasvedosta. Tarvittaessa turvallisen porrasvedon toteuttamiseksi voidaan käyttää kahden kuljettajan apua portaissa.

4.2.4 Yksinmatkustusoikeus

Asiakkaalle voidaan myöntää yksinmatkustusoikeus, jos hänellä on terveydentilaan tai matkojen poikkeuksellisuuteen perustuva syy matkustaa yksin. Yksinmatkustusoikeus voidaan myöntää esimerkiksi, jos asiakkaalla on sairauteen liittyvä perusteltu tarve yksinmatkustamiseen. Yksinmatkustusoikeus voidaan myöntää myös asiakkaan tai muiden matkustajien suojaamiseksi silloin, jos asiakkaalla on vammaan liittyvää aggressiivista käyttäytymistä muita kohtaan tai jos matkojen yhdistely aiheuttaa asiakkaalle erityispiirteisiin liittyvää kohtuutonta kuormitusta tai muuta erityistä haittaa. Yksinmatkustusoikeus voi koskea kaikkia matkatyyppejä tai esimerkiksi vain työmatkoja.

4.2.5 Vakiotaksioikeus

Asiakkaalle voidaan myöntää oikeus vakiotaksiin, mikäli hän tarvitsee vaikean vamman tai sairauden vuoksi välttämättä vakituisen, tietyn tutun taksinkuljettajan. Matkustaminen ilman saattajaa edellyttää tällöin taksinkuljettajan erityisvalmiuksia ja asiakkaan tuntemista.

Vakiotaksi voi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun asiakkaalla on liikuntarajoite tai muu toimintarajoite, jossa väärin tehty avustaminen voi aiheuttaa vakavaa haittaa. Vakiotaksin kuljettajalla tulee olla myös kykyä arvioida asiakkaan tilannetta matkan aikana sekä tarvittaessa osata toimia tilanteen vaatimalla tavalla. Vakiotaksin kuljettaja ei kuitenkaan hoida asiakkaan terveydentilaan liittyviä toimenpiteitä matkan aikana.

Asiakkaalla voi tarvittaessa olla nimettynä useampi vakiotaksikuljettaja matkoja varten. Asiakas valitsee vakiotaksin palveluntuottajan hyvinvointialueen osoittamien palveluntuottajien joukosta. Vakiotaksinkuljettajana ei voi toimia asiakkaan perheenjäsen tai lähiomainen.

Vakiotaksioikeutta koskevat samat ennakkotilaamiseen liittyvät ohjeistukset.
Vakiotaksioikeus ei anna oikeutta yksinmatkustamiseen, matkojasi voidaan yhdistellä muiden asiakkaiden kanssa silloin, kun se on mahdollista.

4.2.6 Taksinkuljettajan antama avustaminen matkaketjussa

Asiakkaalle voidaan myöntää oikeus avustamiseen matkaketjussa, jos hän välttämättä tarvitsee apua siirtymisessä taksista seuraavaan kulkuneuvoon. Tällöin taksinkuljettaja huolehtii avustamisesta jatkoyhteyden lähtöpaikkaan ja tarvittaessa saattaa junassa tai bussissa omalle paikalle.

Asiakkaan tulee itse huolehtia matkalipun tilaamisesta matkaketjun seuraavaan kulkuneuvoon. Jos kyseessä on sellainen terminaali, jonka haltijalla on velvollisuus avustamispalvelun järjestämiseen EU:n linja-auto-, rautatie-, lento- ja meri- ja sisävesiliikenteen matkustajan oikeuksia koskevissa asetuksien mukaisesti, avustamispalvelu matkaketjussa ulottuu asiakkaan saattamiseen terminaalin yhteyspisteelle, jonne asiakkaan on itse tilattava terminaalin haltijalta tarvitsemansa avustamispalvelu.

4.2.7 Vammaispalvelulain mukainen saattajapalvelu

Yhtenä liikkumisen tuen toteuttamistapana on palvelun toteuttaminen saattajan avulla. Saattaja voidaan myöntää myös erillisenä liikkumisen tuen toteuttamistapana eikä pelkästään kuljetuspalveluun liittyvänä palveluna.

Saattajapalvelu voidaan myöntää asiakkaalle, joka tarvitsee matkan alkaessa, matkan aikana ja matkan päättyessä toisen henkilön apua siinä määrin, että taksin kuljettajan apu yksin ei ole riittävää. Saattajaa voidaan tarvita avustamaan esimerkiksi apuvälineen kanssa liikuttaessa tai mahdollistamaan asiakkaan turvallinen liikkuminen matkan aikana.

Saattajana voi toimia esimerkiksi asiakkaan omainen tai läheinen. Saattajana ei voi toimia henkilö, joka tarvitsee itse taksin kuljettajan apua siirtymisiin. Saattajan on tultava mukaan samasta osoitteesta tai reitin varrelta ilman poikkeamistarvetta. Asiakkaan tulee kuljetusta tilatessa ilmoittaa tarkka osoite, josta saattaja noudetaan. Mikäli asiakkaalle on myönnetty saattaja päätöksellä, voi saattaja matkustaa asiakkaan mukana maksutta.

5 KULJETUSPALVELUMATKOJEN KÄYTTÄMINEN JA TILAAMINEN

5.1 Yhdensuuntainen matka

Kuljetuspalvelussa yhdensuuntainen matka tarkoittaa matkaa tilausosoitteesta pääteosoitteeseen. Matka alkaa tilauksen mukaisesta lähtöpisteestä, jossa asiakas nousee auton kyytiin. Matka päättyy tilauksen mukaiseen päätepisteeseen, jossa asiakas nousee pois kyydistä. Yksittäinen matka ei voi päättyä takaisin lähtöosoitteeseen, vaan matkalla tulee olla eri lähtöosoite ja eri kohdeosoite. Matka voi olla yksilöllinen kuljetus tai matka voi olla yhdistelty kuljetus, jolloin asiakkaat ovat eri osoitteista mukaan nousevia ja eri osoitteissa pois jääviä.

5.2 Oikeus pysähdykseen

Kuljetuspalvelua saavalla asiakkaalla on oikeus tehdä kohtuullinen pysähdys tai poikkeama yhdensuuntaisen kuljetuspalvelumatkan reitin varrella. Pysähdys saa kestää enintään 10 minuuttia. Pysähdys on tarkoitettu lyhyeen asiointiin esimerkiksi pankkiautomaatilla, postilaatikolla tai lapsen päiväkodissa. Jos matkan päämäärä on asiointi, sitä ei pidetä pysähdyksenä tai poikkeamana, vaan paluumatka on uusi kuljetuspalvelumatka. Kohtuullisena poikkeamana pidetään enintään yhden (1) kilometrin poikkeamaa suoralta reitiltä.

Asiakkaan on aina ilmoitettava ohjauskeskukselle matkaan sisältyvän pysähdyksen tai poikkeaman tarpeesta ja osoitteesta kuljetuspalvelumatkan tilaamisen yhteydessä.

Asiakkaan erityistarpeesta johtuvasta perustellusta syystä voidaan myöntää pysähdysaika pidempänä. Erityinen syy voi olla esimerkiksi se, että asiakkaan liikkuminen tai asiointiin liittyvien toimien suorittaminen on toimintarajoitteesta tai siihen rinnastuvasta syystä johtuen poikkeuksellisen hidasta tai aikaa vievää.

5.3 Kuljetuspalvelumatkojen omavastuuosuuden periminen

Kuljetuspalveluja saava asiakas maksaa jokaisesta yhdensuuntaisesta kuljetuspalvelumatkasta hyvinvointialueen vuosittain vahvistaman omavastuuosuuden. Omavastuuosuus vastaa alueella käytettävissä olevaa julkisen liikenteen maksua tai muuta siihen verrattavissa olevaa kohtuullista maksua. Omavastuuosuudet määritellään käyttäen ajankohtaisia tiedossa olevia julkisen liikenteen lippujen hintoja. Sosiaalihuoltolain mukaista kuljetuspalvelua saavia rintamaveteraaneja ja sotainvalideja koskevat poikkeukset on kuvattu edellä luvussa 2.3.4.

Hyvinvointialue laskuttaa asiakkaalta asiakasmaksun omavastuuosuudet jälkikäteen. Jos asiakkaan kotikunta on hyvinvointialueen sisällä ja asiakas asuu vakituisesti hyvinvointialueen ulkopuolella esimerkiksi palveluasumisessa, omavastuuosuudet määritellään yksilöllisesti asuinkunnan julkisen joukkoliikenteen hintojen perusteella.

5.4 Muut mukana matkustavat henkilöt ja matkatavarat

Henkilökohtainen avustaja tai vammaispalvelulain mukainen saattaja (luku 4.9) on oikeutettu matkustamaan asiakkaan mukana maksutta. Asiakkaalla voi lisäksi olla mukana tulkki, joka matkustaa maksutta.

Sosiaalihuoltolain tai vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua saavan asiakkaan kanssa samassa osoitteessa asuvat perheenjäsenet saavat matkustaa samassa taksissa maksaen saman omavastuuosuuden kuin mitä asiakas itse maksaa. Asiakkaan alle 7-vuotiaat lapset kulkevat asiakkaan kanssa matkustaessa maksutta ilman omavastuuosuutta. Hyvinvointialue laskuttaa asiakkaan mukana matkustavien muiden henkilöiden omavastuuosuudet jälkikäteen asiakkaan omavastuuosuuksien yhteydessä.

Matkustajalla voi olla matkalla tavanomaiset mukana kuljetettavat tavarat. Näitä ovat esimerkiksi ostoskassi, matkalaukku, lastenrattaat ja vastaavat. Kodinkoneiden, huonekalujen tai muiden vastaavien suurempien esineiden kuljettaminen ei kuulu henkilökuljetukseen.

Matkustajilla voi olla mukanaan vamman vuoksi välttämättömiä apuvälineitä tai vastaavia, kuten happipullo tai opas- tai avustajakoira. Tällöin taksia tilatessa tulee mainita ylimääräisten apuvälineiden mukana kulkemisesta, jotta ohjauskeskus osaa huomioida näiden edellyttämän tilantarpeen, kuormaamisen ajankäytön sekä mahdollisen kyseistä matkaa koskevan yhdistelykiellon.

5.6 Kuljetuspalvelumatkan tilaaminen

Kuljetuspalvelumatkat tilataan ohjauskeskuksesta hyvinvointialueen erillisen tilausohjeen mukaisesti. Ohjauskeskus huolehtii kuljetuspalveluihin liittyvistä tilaus- ja neuvontapalveluista, matkojen välittämisestä, reitityksestä sekä yhdistelystä. Lisäksi ohjauskeskus vastaa kuljetusten toteuttamiseen liittyvien palautteiden vastaanottamisesta ja käsittelystä.

Ohjauskeskus ohjaa tehdyt tilaukset asiakkaan kuljetuksen tarpeen mukaiselle autolle. Jos asiakkaalla on oikeus vakiotaksiin, kuljetus ohjataan ensisijaisesti vakiotaksille. Vakiotaksiin oikeutettu asiakas voi sopia kuljetustilauksesta vakiotaksin

palveluntuottajan tai kuljettajan kanssa.

Vakiotaksin palveluntuottajan tehtävänä on ilmoittaa kuljetustilaukset ohjauskeskukseen. Kuljetuspalvelun tilauksesta eri vaihtoehtoineen on erillinen asiakasohje.

Ohjauskeskuksen palveluaika on klo 07–21. Tänä aikana ohjauskeskus ottaa vastaan puhelin- ja sähköisiä kuljetustilauksia ja palvelee kokonaisvaltaisesti. Ohjauskeskus välittää klo 21 mennessä tehdyt kuljetustilaukset siten, että ne toteutuvat tilausten mukaisesti ja ennakkotilausaikojen puitteissa.

Yöaikaan klo 21–07 ohjauskeskuksessa on supistettu puhelinpalvelu. Supistettu puhelinpalvelu on tarkoitettu kiireellisiin tilanteisiin ja ennakoimattomiin paluukyytitilauksiin ja vastaaviin. Yöaikaan ohjauskeskus ei vastaanota ennakkotilauksia eikä anna yleistä neuvontaa.

Asiakas voi asettaa kuljetustilaukselle kiinteän haku- tai perilletuloajan, mutta ei molempia. Ohjauskeskus noudattaa kiinteää aikaa 15 minuutin tarkkuudella siten, että kuljetus voi olla perillä haku- tai perilletulokohteessa enintään 15 minuuttia ennen kiinteää aikaa. Työ- ja opiskelumatkat suositellaan tilaamaan perilletuloajan mukaan, jolloin kuljetus on perillä viimeistään sovittuna perilletuloaikana.

Kuljetustilaukset ovat pääsääntöisesti ennakkotilauksia, jotka on tehtävä viimeistään yhtä (1) tuntia ennen matkan alkua. Esteettömän auton kohdalla kaluston saatavuuden varmistamiseksi tilaukset tulee tehdä arkisin 90 minuuttia (1½ tuntia) ennen matkan alkua ja iltaisin, viikonloppuisin ja juhlapyhinä 180 minuuttia (3 tuntia) ennen matkan alkua.

Asiakkaalla on oikeus kahteen (2) pikatilaukseen kuukaudessa. Asiakkaan on kyytiä tilatessaan mainittava, että tilaus koskee pikamatkaa. Pikamatkaa voi käyttää vain Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella. Ohjauskeskus välittää pikatilaukset heti ja kuljetus saapuu soveltuvan ajoneuvon löydyttyä.

5.7 Kuljetuspalvelumatkojen yhdistely

Asiakkaiden kuljetuspalvelumatkoja yhdistellään toteutettavaksi samalla kulkuvälineellä, jollei siitä aiheudu matkustusajan kohtuutonta pitenemistä tai muuta kohtuutonta haittaa. Yksilömatkoissa matkustusaika saa yhdistelyn takia kasvaa yhdensuuntaisella matkalla enintään 30 minuuttia. Ryhmäkuljetuksina toteutuvissa opiskelu-, päivätoiminta- tai vastaavissa matkoissa matkustusaika saa yhdistelyn takia kasvaa yhdensuuntaisella matkalla enintään 45 minuuttia.

Kuljetuksia voidaan yhdistellä myös palvelulinjakuljetuksiin silloin, kun se on asiakkaan yksilöllisen tarpeen näkökulmasta soveltuva vaihtoehto.

Seuraavat matkatyypit ja asiakasryhmät on suljettu yhdistelyn ulkopuolelle:

1. Yksinmatkustavat alaikäiset silloin, kun kyseessä ei ole saman alueen oppilaitokseen, harrastusryhmään tai muuhun vastaavaan suuntautuva ryhmäkuljetus
2. Työmatka, jossa osa matkasta tapahtuu kuljetuspalvelulla ja osa esimerkiksi julkisella liikennevälineellä
3. Asiakkaalla on matkalla mukana avustajakoira tai opaskoira

5.8 Kuljetuspalvelumatkan peruuttaminen

Kuljetuspalvelumatkan peruuntumisesta tulee ilmoittaa ohjauskeskukseen tarkemman asiakasohjeen mukaisesti.

5.9 Palvelujen käyttämistä koskevien ohjeiden noudattaminen

Kuljetuspalvelua tulee käyttää tämän soveltamisohjeen, sen perusteella annettujen asiakasohjeiden ja muiden ohjeiden mukaisesti. Sosiaalihuoltolain tai vammaispalvelulain nojalla myönnettyä kuljetuspalvelua ei saa käyttää sairaala-, terveyskeskus- tai kuntoutus- yms. matkoihin, joista asiakas voi saada korvauksen Kelasta.

Kuljetuspalvelun käyttöoikeus on aina henkilökohtainen. Toinen henkilö ei voi käyttää kuljetuspalvelua niin, ettei kyydissä ole asiakasta, jolle palvelu on myönnetty. Henkilökohtaista kuljetuspalveluoikeutta käyttävän on pyynnöstä esitettävä kuljettajalle luotettava selvitys henkilöllisyydestään.

Hyvinvointialue seuraa valvonnan kannalta välttämättömien tietojen avulla kuljetuspalveluja koskevan lainsäädännön ja ohjeiden noudattamista. Jos ohjeiden vastaista palvelujen käyttämistä havaitaan, hyvinvointialue pääsääntöisesti ensin huomauttaa asiakasta asiasta. Hyvinvointialueella on oikeus pyytää kirjallinen selvitys asiakkaalta, jos on tarpeen saada tarkempaa tietoa yksilöidyistä toteutuneista matkoista. Vakavissa rikkomuksissa ja ohjeiden vastaisen käytön jatkuessa hyvinvointialueella on oikeus periä toteutuneet matkakustannukset päätökseen sisältymättömistä matkoista asiakkaalta takaisin. Mikäli takaisinperintään lähdetään, tästä tehdään aina asiakkaalle kirjallinen päätös. Kuljetuspalvelun toistuva väärinkäyttö voi johtaa palvelun toteuttamistavan muuttamiseen.

6 PALVELUN HAKEMINEN JA PÄÄTÖKSENTEKO

6.1 Palvelun hakeminen

Palveluja haetaan ensisijaisesti hakemuksella. Hakemuksen voi laittaa vireille myös suullisesti. Palvelun tarve voi tulla esiin myös asiakkaan muun yhteydenoton, palvelutarpeen arvioinnin tai asiakas- tai palvelusuunnitelman laatimisen yhteydessä.

Vammaispalvelulain mukaiseen kuljetuspalveluhakemukseen tulee liittää lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön kirjoittama ajantasainen lausunto tai muu vastaava luotettava selvitys, josta selviää hakijan liikkumis- ja/tai toimintakyky ja sen aleneminen. Hakija vastaa lausuntojen kustannuksista ja toimittamisesta. Lausunnosta tulee ilmetä vamman tai sairauden pitkäaikaisuus ja se, millä tavalla ne vaikuttavat mahdollisuuteen käyttää julkista joukkoliikennettä. Pitkäaikaisuuden kesto vamman tai sairauden kohdalla tarkoittaa pääsääntöisesti vähintään noin vuoden kestänyttä tai ***kestäväksi arvioitua*** toimintakyvyn merkittävää alentumista.

Sosiaalihuoltolain mukaiseen kuljetuspalveluhakemukseen tulee toimittaa ajantasainen tuloselvitys hakijan ja puolison tuloista sekä varallisuudesta. Liitteitä ei tarvita, jos nämä

tiedot ovat jo päätöksentekijän käytettävissä eikä niissä ole tapahtunut muutoksia.

Mikäli hakemus on puutteellinen, käsittelijä pyytää hakijalta lisäselvitystä ja varaa hakijalle kohtuullisen määräajan sen toimittamiseen. Lisäselvityspyynnössä tarvittaessa yksilöidään, mistä seikoista hakijalta tarvitaan lisäselvitystä.

6.2 Palvelutarpeen arviointi

Palvelutarpeen arviointi tehdään asiakkaan tilanteen edellyttämässä laajuudessa. Arviointi tehdään yhteistyössä asiakkaan ja tarvittaessa hänen omaisensa ja läheisensä sekä muiden toimijoiden kanssa. Asiakkaan tarve palveluille arvioidaan yksilöllisesti ja arvioinnissa huomioidaan henkilön vammasta tai sairaudesta johtuvat toimintarajoitteet sekä asiakkaan elämäntilanne ja elinympäristö. Toimintakykyä sekä kykyä käyttää julkisia liikennevälineitä voidaan arvioida yhdessä esimerkiksi fysio- tai toimintaterapeutin kanssa ja tarvittaessa voidaan tehdä liikkumisen arviointia lähiympäristössä tai koematkoja julkisella joukkoliikenteellä.

6.3 Päätös palvelusta

Asiakas saa hakemukseensa kirjallisen ja perustellun päätöksen muutoksenhakuohjeineen. Päätöksen palvelusta tekee hyvinvointialueen viranhaltija. Päätökseen on kirjattava liikkumisen tuen toteuttamistapa, määrä ja alueellinen laajuus. Palvelu myönnetään hakemuskuukauden alusta lukien. Mikäli asiakas saa myönteisen päätöksen kuljetuspalvelusta, hänelle voidaan korvata taksikuittien perusteella jälkikäteen päätöksenmukaiset matkat hakemuskuukauden alusta saakka omavastuuosuudet vähentäen.

Palvelua koskevat päätökset tehdään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa oleviksi. Palveluja voidaan perustellusta syystä myöntää myös määräaikaisina. Määräaikaisuuden peruste kirjataan päätökseen. Päätös voidaan tehdä määräaikaisena esimerkiksi, jos asiakkaan tarve palveluille on lyhytaikainen tai rajattu, palvelutarpeen selvittäminen on kesken tai asiakkaan palvelutarve on muuttumassa.

6.5 Palvelupäätösten muuttaminen ja lakkauttaminen

Asiakkaan tulee ilmoittaa olosuhteissaan tapahtuvista mahdollisista muutoksista ja niistä johtuvista lisäpalvelujen tarpeesta hyvinvointialueelle.

Jos asiakkaan toimintakyky tai muut palvelun myöntämiseen vaikuttavat olosuhteet muuttuvat oleellisesti, asiakkaalle myönnettyjä palveluja ja päätöstä voidaan arvioida uudelleen. Hyvinvointialue on tällöin yhteydessä asiakkaaseen ja käynnistää palvelutarpeen arvioinnin. Asiakassuunnitelmaa tarkistetaan myös tarvittaessa.

Jos asiakkaan olosuhteissa tapahtuvien muutosten vuoksi palvelua on tarpeen muuttaa tai palvelun myöntämiselle ei ole enää perustetta, asiakkaalle tehtyä päätöstä voidaan muuttaa tai se voidaan lakkauttaa. Hyvinvointialue tekee palvelujen muuttamisesta tai lakkauttamisesta kirjallisen, perustellun ja valituskelpoisen päätöksen. Ennen päätöksentekoa asiakasta kuullaan hallintolain mukaisesti.

Oikeus kuljetuspalvelujen käyttöön päättyy, jos asiakas muuttaa pois Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen alueelta, hänellä ei ole enää tarvetta palvelulle tai päätöksen voimassaolo lakkaa. Mikäli asiakas on muuttamassa hyvinvointialueen sisällä, tulee hänen olla yhteydessä palvelun myöntäjään muuttuvien olosuhteiden vuoksi sekä palvelun uudelleen arvioimiseksi ja mahdollisen uuden matkustusalueen määrittelemiseksi.

Oikeus sosiaalihuoltolain nojalla myönnettyyn kuljetuspalveluun voi päättyä myös asiakkaan tulojen tai varallisuuden muuttuessa.

Palvelupäätöstä voidaan myös arvioida uudelleen, mikäli hyvinvointialueen liikkumista tukevien palvelujen myöntämisen perusteisiin tai palveluja koskeviin lakeihin tulee muutoksia.

Ohjeisiin liittyvää lainsäädäntöä

- Hallintolaki 434/2003
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveys- palveluista 980/2012
- Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012
- Laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta 1184/1988
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000
- Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettu laki 812/2002
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
- Vammaispalvelulaki 675/2023